

KÖZÖS ÜGYEINK
EGYÜTTMŰKÖDÉSEN
ALAPULÓ MŰVÉSZETI
PROJEKTEK

COMMON AFFAIRS
COLLABORATIVE
ART PROJECTS

LUDWIG MÚZEUM
– KORTÁRS MŰVÉSZETI
MÚZEUM

2018

KÖZÖS ÜGYEINK EGYÜTTMŰKÖDÉSEN ALAPULÓ MŰVÉSZETI PROJEKTEK

COMMON AFFAIRS COLLABORATIVE ART PROJECTS

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum |
Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

2018. január 30. – március 18. | 30 January – 18 March, 2018

A kiállítás rendezője | Curator of the Exhibition
Szipőcs Krisztina

A CAPP projekt vezetője | CAPP Project Manager
Simon Andrea

Szövegek | Texts
Simon Andrea, Szipőcs Krisztina

Fordítás | Translation
Ivacs Ágnes, Sipos Dániel

Grafikai terv | Graphic Design
Szmolka Zoltán

© a szerzők

Nyomda | Printed by
Keskeny Nyomda

Példányszám: 1500 | Printed in 1500 copies

Felelős kiadó | Responsible Publisher
dr. Fabényi Julia
igazgató | Director

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
H1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel: (+36 1) 555 3444 | info@ludwigmuseum.hu
ludwigmuseum.hu | facebook.com/ludwigmuseum |
ludwigmuseum.blog.hu

A címlapon | On the cover
Meglátjuk! Bozsó András fotója | We Will See! Photo by András Bozsó

KÖZÖS ÜGYEINK EGYÜTTMŰKÖDÉSEN ALAPULÓ MŰVÉSZETI PROJEKTEK

A kiállítás egy négyéves nemzetközi program (CAPP – Collaborative Arts Partnership Programme) eredményeit mutatja be a közönségnek, melynek célja, hogy megismertesse a művészekkel az együttműködésen alapuló művészeti gyakorlatot, és támogasson olyan, különféle közösségek bevonásával megvalósuló projekteket, amelyek hatékony megoldást keresnek egy-egy aktuális társadalmi problémára.

A pályázati úton kiválasztott művészek és partnereik 2017 folyamán hét különböző projektet valósítottak meg, több budapesti és vidéki helyszínen. A művészek különféle közösségekkel dolgoztak együtt, köztük marginalizált vagy sajátos problémákkal küzdő emberekkel, így budapesti és Pécs környéki iskolásokkal, értelmi sérült fiatalokkal, látás- és hallássérültekkel, kis falvak lakóival, mezőgazdaságból élő vállalkozókkal, leszakadó térségben élő roma csoportokkal.

A projektek célja a művészek társadalmi szerepvállalásának erősítése, valamint a résztvevők életminőségének javítása volt. A művészi alkotófolyamatba bevont közreműködők saját kreativitásukat megélve kerestek megoldást egy-egy társadalmi problémára, megta-pasztalva a közösség támogató erejét a közös munka során.

A kiállítás a hét különböző projekt kapcsán készült szövegeken, fotókon, filmekben, műtárgyakon keresztül vázolja fel az együttműködésen alapuló művészeti gyakorlat legfrissebb eredményeit, az azt megelőző munkafolyamatokat és a résztvevők reflexióit az adott társadalmi jelenséggel, a megszólított közösségekkel, valamint a művész szerepével és helyzetével kapcsolatban.

COMMON AFFAIRS COLLABORATIVE ART PROJECTS

The exhibition presents the results of a four-year international program (CAPP – Collaborative Arts Partnership Programme) that was aimed at sharing collaborative art practices with artists and supporting projects involving various communities that seek effective solutions to a particular social problem.

The artists, selected by open-call and their partners carried out seven projects at several locations in Budapest and in the countryside in 2017. The artists worked together with various communities, including marginalized people or groups with specific problems such as pupils in Budapest and Pécs, young people with intellectual disabilities, people with visual impairments, inhabitants of small villages, agricultural entrepreneurs, and Romanies living in a disadvantaged area.

The aim of the projects was to strengthen the social role of the artists and to improve the participants' quality of life. Participants involved in the creative process sought to solve social problems through their own creativity, experiencing the community's supportive power in the joint work.

The aim of the projects was to strengthen the social role of the artists and to improve the participants' quality of life. Participants involved in the creative process sought to solve social problems through their own creativity, experiencing the community's supportive power in the joint work.

The exhibition presents the achievements of the seven collaborative projects through texts, photos, films and artworks. The exhibition also focuses on displaying the processes and participants' reflections on social issues, the role of communities and the artists' position throughout the work.

Szipőcs Krisztina
a kiállítás rendezője | Curator of the Exhibition

Simon Andrea
a CAPP projekt vezetője | CAPP Project Manager

PROJEKTEK / PROJECTS

ARBORÉTUM / ARBORETUM

Antal Malvina, Geröly Tamás Sándor, Gőz István, Juhász Ibolya,
Kovács Márk, Lakos Fanni, Lukács Gergő, Makra Viktória, Munkácsi
Ádám, Németh Ágnes, Pálfi György László, Szabó Kristóf – KristofLab
/ Ziggurat Project

FOLYTATJUK? / TO BE CONTINUED?

Gyenis Tibor / Balogh Viktória, Gubik Viktória, Kovács Balázs,
Rumann Gábor, Szabó Csaba Zsolt / Markuly István, Etienne Samin,
Kecskés család, Bakos Judit Piroska, Radev Gergő, Bihari Ádám,
Vágvölgyi Gusztáv Pabló / Gáspár János, Kovács István, Papp Dávid,
Tóth István Gömbőlő, Tóth Ádám / Gyüttment Fesztivál / Hegypásztor
Kőr, Oszkó / Sárkollektíva / Regio Earth Fesztivál / Hagyományos
Házépítő Kft.

„SZERETEK GAZDA LENNI, AZ IS SZERETNÉK MARADNI” / “I LIKE BEING A FARMER AND I WOULD LIKE TO STAY ONE”

Antje Schiffers / Erdődi Katalin / Sallai János / Kovács Orsolya
/ Sárosdi Róbert és Judit

MEGLÁTJUK! / WE WILL SEE!

Benczúr Emese, Imre Mariann, Szira Henrietta, Szij Kamilla,
Tarr Hajnalka / Istók Imola, Jáger Márta, Tábor István, Pappné Judit,
Tolnayné Csattos Márta / Vakok Állami Intézete

MŰVÉSZEK AZ OSZTÁLYTEREMBEN / ARTISTS IN CLASSROOMS

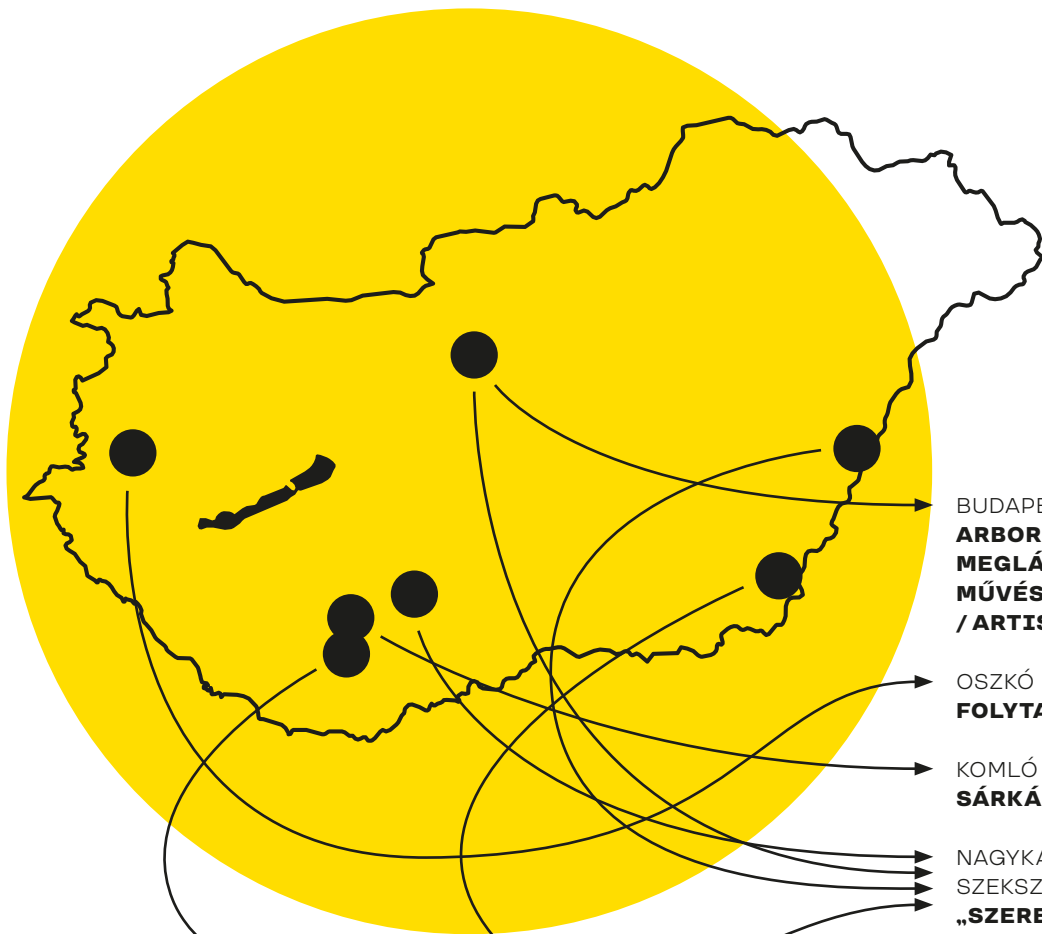
Erdei Krisztina, Fischer Judit, Juhász Rokko, Mécs Miklós, Soltis
Miklós, Szabics Ágnes, Szemző Zsófia, Utcai Dávid / Németh Szilvia,
T-Tudok Tudásmenedzsment és Oktatókutató Zrt. / Molnár Ferenc
Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola „Grunduli”
/ Hallássérültek Tanintézete – Budapest

ÚSZÓ HÁZ / FLOATING HOUSE

Zsin Bence / Fogd a Kezem Alapítvány / Pécsi Tudományegyetem
Művészeti Kar / Pécs-Somogyi Általános Iskola

SÁRKÁNY LEE / DRAGON LEE

Gruppo Tökmag (Tábori András, Budha Tamás)
/ Belső Tűz Egyesület, Komló

BUDAPEST
**ARBORÉTUM / ARBORETUM
MEGLÁTJUK! / WE WILL SEE!
MŰVÉSZEK AZ OSZTÁLYTEREMBEN
/ ARTISTS IN CLASSROOMS**

OSZKÓ
FOLYTATJUK? / TO BE CONTINUED?

KOMLÓ
SÁRKÁNY LEE / DRAGON LEE

NAGYKAMARÁS, KÖRÖSSZEGAPÁTI,
SZEKSZÁRD, BUDAPEST
**„SZERETEK GAZDA LENNI,
AZ IS SZERETNÉK MARADNI”
/ “I LIKE BEING A FARMER
AND I WOULD LIKE TO STAY ONE”**

PÉCS, RÜCKER-AKNAI TÓ
ÚSZÓ HÁZ / FLOATING HOUSE

ARBORÉTUM / ARBORETUM

A Ziggurat Project 2013 óta működő, fiatal művészekből álló alkotóközösség. Érdeklődésüknek fókuszában a különböző művészeti ágak közötti együttműködés, nem konvencionális terekben való alkotás, valamint a társadalmi célú művészeti projektek állnak. A társulat egyik alapító tagjának kezdeményezésére indult el az *Arborétum* projekt, melynek kiindulópontja az időskori magányosság és a tudásátadás hiányának problémaköre volt. Célul tűzte ki, hogy együttműködést és kommunikációs hidat teremtsen két felnőtt, de különböző életkorú művészgeneráció között.

Az utóbbi évtizedekben a nemzedékek közötti kötelékek megyengültek. Az *Arborétum* a generációk közötti tartalmas kapcsolatok megerősítéséért jött létre. A festészet, szobrászat, grafika, színház, bábszínház és zene területéről érkező társulati tagok egy-egy, a saját művészeti águkban tevékenykedő, tapasztaltabb alkotót választottak páruul, velük kezdve meg a közös munkát. Az így létrejött hat páros kettesével és csoportban együttműködve dolgozott a projekt során. A képző- és az előadóművészeti ágak ugyanolyan arányban szerepeltek a projektben, ezzel is kiemelve a vélemények, szemlélet- és látásmódok sokféleségét.

A folyamat fontos részét képezte az egymás és a különböző művészeti ágak megismerése céljából indított műhelymunka, mely a tudásátadás egyik fő eszköze lett. Ezek az alkalmak egy aktív művészekből álló, mesterségesen létrehozott közösséget voltak hivatottak összekovácsolni.

A projekt hosszú távú célkitűzése az érzékenyítés, illetve, hogy tapasztalataikat adaptálva és továbbgondolva kialakítsanak egy olyan módszert, amely segítséget nyújthat a különböző generációk közötti megértésben és elfogadásban.

The Ziggurat Project is an artist community, working together since 2013. The main foci of their interest are cross-sectoral collaborations, site-specific works and projects focusing on social issues. One of the founding members of the company initiated the *Arboretum* project to tackle elderly loneliness and lack of knowledge transfer, with the aim to build a bridge between two adult, but different generations of artists. In the last years, the cords between generations have loosened. Arboretum aims to establish and strengthen meaningful relationships between generations. Company members, arriving from different art forms such as painting, sculpture, graphic design, theatre, puppet theatre and music have each chosen one artist to collaborate with who has a wider experience and has been working in the same art field. The six pairs that were formed in this way have been working sometimes alone, sometimes together in a group. Visual and performing arts have received equal emphasis during the creative process, highlighting the diversity of visions and opinions. There were several workshops devised in order to get to know one another and the different art sectors, consequently these workshops turned into the main tools for knowledge transfer. These occasions helped to formulate a real community from artists who have never or only by chance met before.

The long term aim of the project is to raise the level of empathy and develop a method based on the gained experience, helping generations to understand and value each other.

FOLYTATJUK? / TO BE CONTINUED?

Gyenis Tibor képzőművész az ökológia, a tradicionális vidéki építészet és kultúra iránt érdeklődő, újonnan formálódó közösségeket kívánta egymáshoz közelebb hozni, kapcsolatukat megerősíteni. Erre kiváló alkalmat nyújtott az Oszkóban rendezett *Gyüttment Fesztivál*, amelyet minden évben más helyszínen rendeznek meg, így a résztvevők betekintést nyerhetnek a vendéglátó falu életébe. A projekt célja a fesztivállátogatók hosszú távú együttműködésének kialakítása volt. A program a helyi tapasztalatokra és anyagokra összpontosítva igyekezett feltárni az együttműködés, a tudásmegosztás és az ötletcsere formáit.

A környezetbarát pavilont önkéntesek és a fesztivál látogatóinak segítségével építették. A *Gyüttment Fesztivál* 2017-ben a *Regio Earth – 1. Közép-európai Vályogépítészeti Fesztivállal* működött együtt, így a művész vezetésével folyó építkezés jól illeszkedett mindkét programba. Az épület többféle eseménynek adott helyet, de maga az építkezés is bemutató helyszíneként szolgált. A projekt teljes folyamatát nagy érdeklődés kísérte, melynek során élénk párbeszéd alakult ki a fesztiválózóknak és a helyi lakosok között.

A pavilon a fesztivál ideje alatt találkozóhelyként működött, és itt toborozták az önkénteseket is a projekt további szakaszaihoz. A fesztivál végén a művész és csapata helyiek és önkéntesek segítségével lebontotta a pavilont. A bontás folyamata maga is rituális módon zajlott, így további közösségteremtő aktussá vált.

A fesztivál és az építkezés helyszínén elhelyezett kamerák folyamatosan rögzítették a történéseket. Emellett egy kétfős forgatócsoport interjút készített a permakultúra és az ökológiai építészeti művelőivel és egy közösségfejlesztővel.

A projektben több mint 30 önkéntes, számos helyi lakos és fesztivállátogató, illetve vályogházépítő vett részt. A fesztiválnak kb. 3000 látogatója volt.

Artist Tibor Gyenis' aim was to strengthen the relationship between and bring closer the newly forming communities interested in eco and traditional rural architecture and culture to each other. For this, the perfect place was the *Gyüttment Festival* in Oszkó. This festival is held annually in different places each year, therefore the festival provides a brief encounter with the life of the host village. The goal of the project was to establish a long-term and different kind of co-operation between the visitors of the festival. The program focused on local knowledge and materials to explore the possibilities for co-operation, knowledge sharing and idea exchanging methods.

The eco-friendly pavilion was built by the help of recruited volunteers and festival attendees. The *Gyüttment Festival* collaborated with the *Regio Earth – 1st Central European Pavilion Festival*, so the construction led by the artist usefully contributed to both programs. Several festival activities took place here as well, and the constructional techniques were displayed as a demonstration site. As a result of that, the project enjoyed a wide interest throughout the process generating many discussions between festival-goers and locals.

During the festival, the pavilion continued to function as a meeting point and a recruitment base for volunteers to take the project idea further. After the end of the festival the artist and his team dismantled the building with the help of locals and volunteers. This act was performed in a ritual way and thus proved to be another community-building experience.

There were cameras set at the festival and the building site and they were continuously recording the activities. Furthermore, a two-man crew conducted interviews with experts in permaculture, eco construction and a team builder professional.

The project involved more than 30 volunteers, many locals and festival goers as well as experts in building traditional homes. The festival was visited by about 3,000 visitors.

„SZERETEK GAZDA LENNI, AZ IS SZERETNÉK MARADNI” / “I LIKE BEING A FARMER, AND I WOULD LIKE TO STAY ONE”

A „*Szeretek gazda lenni, az is szeretnék maradni*” című projekt az elmúlt évek társadalmi és gazdasági változásait kutatja, és három – különböző ágazatokban és régiókban dolgozó – gazda szemszögéből láttatja a mezőgazdasági munka és a vidéki térségek átalakulásának folyamatait.

2017 nyarán-őszén a művész-kurátor páros Kovács Orsolya körösszegapáti libatenyésztővel, Sallai János nagykamarási dinnyetermelővel, valamint Sárosdi Róbert és Judit szekszárdi borászokkal dolgozott együtt. A gazdákkal közösen különböző agrárágazatok működésébe adnak betekintést, amelyek olyan, mezőgazdaságilag szimbolikusnak tekinthető termékekkel foglalkoznak, mint a „hungarikumnak” számító hízott libamáj vagy a nemzetközi sikereket elérő hazai borok, valamint olyan kevésbé jellegzetes, ám sok kérdést felvető szektorokba is, mint a magyar görögdinnyetermesztés.

Schiffers és Erdődi árnyalt, kihívásokkal és ambivalenciával teli képet festenek a gazdálkodásról, melyben ugyanúgy helyet kap a libatartók konfliktusa az állatvédő aktivistákkal, mint a kistermelők küzdelme a kiszámíthatatlan és ingatag dinnyepiacon. A gazdákkal együttműködésben készült filmek és festmények fragmentáltan és kaleidoszkópszerűen örökítik meg a mezőgazdaságban dolgozók mikro-valóságait, és arra törekednek, hogy a vidéken élők helyzetéről széles körű, városi és vidéki közönséget egyaránt megmozgató párbeszédet kezdeményezzenek.

„Szeretek gazda lenni, az is szeretnék maradni” címmel Antje Schiffers 2000-ben indította el azt a praxisának egyik alappillérét alkotó hosszútávú művészeti projektet, melyben gazdáknak ajánl csereüzletet: egy olajfestményt, amit a tanyáról vagy a gazdaságról készít, egy filmért cserébe, melyben a közreműködő gazdák a mindennapos munkájukat mutatják be. Ez a barter a kerete annak a művész és a gazdák között megvalósuló egyhetes együttműködésnek, mely során közösen alkotják meg a gazdálkodás hétköznapijainak álló- és mozgóképeit; együtt döntenek arról, hogy mit és milyen látószög-

---

“I like being a farmer, and I would like to stay one” explores the socio-economic transformation of the Hungarian countryside in the past years, focusing on contemporary processes of rural change from the vantage point of three farmers working in different regions and areas of agriculture.

In Summer and Fall 2017 Schiffers and Erdődi worked with Orsolya Kovács goose farmer (Körösszegapáti), János Sallai watermelon producer (Nagykamarás) and the winemakers Judit and Róbert Sárosdi (Szekszárd). Their collaboration explores sectors that can be considered symbolic or representative for agriculture in Hungary, focusing on prided local products such as wine or goose liver, but also including more unusual choices, such as the Hungarian watermelon. Schiffers and Erdődi are interested in the complexity of these farming practices, not shying away from their difficulties or ambivalences, for example the conflicts of goose farmers and animal rights activists, or the struggles of smallholders in the volatile watermelon business. The films and paintings created in collaboration with the farmers capture kaleidoscopic and fragmented rural realities, with the aim of contributing to a broader discussion on the situation of rural communities in Hungary, involving both rural and urban publics.

“I like being a farmer, and I would like to stay one” is an on-going, long-term artistic project initiated by Antje Schiffers in 2000, in which she offers a barter trade to farmers: a painting that she makes of their farmstead, in exchange for a film that the farmers shoot about how they live and work. This barter frames the exchange between the artist and the farmers during the one week that they spend together. Antje Schiffers invites the farmers to co-create the still and moving images of their everyday lives: to look together for the most beautiful subjects or vantage points for the paintings, and in turn, to present their work on the farm, to share their views and experiences in the films.

ből ábrázoljon a festmény, milyen munkaszakaszokat mutasson be a film, milyen tapasztalatokat és véleményeket szeretnének a gazdák a szélesebb nyilvánossággal megosztani.

A csereüzlet Antje Schiffers számára művészeti stratégia, mellyel a művész szerepéhez kötődő elvárásokra és sztereotípiákra is rákérdez. Miközben a gazdák a videófelvételeken dolgoznak, Schiffers *plein air* festőként a „művész munka közben” ismerős és könnyen felismerhető alakját eleveníti meg. Ily módon, az együttműködésen, azaz barteren és munkamegosztáson alapuló módszerével a kortárs művészet esztétikai alapvetéseit, lehetséges eszköztárát és médiumát, valamint a szerzőiség kérdését is feszegeti.

Employing barter as her artistic strategy, Antje Schiffers also plays with the expectations and clichés attached to the figure of the artist. While the farmers work on the video footage, she does *plein air* painting to create the familiar and recognizable image of “the artist at work”, challenging the aesthetics, media and tools of contemporary artistic production, as well as notions of authorship with her collaboration-based approach.

MEGLÁTJUK! / WE WILL SEE!

A művészek projektjükben egy olyan együttműködésre tettek javaslatot, amelyben látó és látásban korlátozott csoportok dolgoznának együtt, arra a közös kérdésre keresve választ: mivel látunk igazán?

A projekt kidolgozása közben – a *Vakok Állami Intézetével* együttműködve – egyre több fontos és megoldásra váró ügy és cél fogalmazódott meg, és a résztvevők egyre közelebb kerültek egymás megértéséhez. A megosztott tapasztalatok szerint a látásban korlátozott embertársaink legfőbb problémája nem sérült mivoltuk, hanem az ebből eredő elszigeteltség, a valódi integráció hiánya. A látássérültek vizuális (és ezáltal társadalmi) kirekesztettsége indokolatlanul nagy terhet ró az adott közösség életére. Sokféle adaptációs mód létezik (ezekkel szerencsére egyre több múzeum, galéria is él), mely megkísérli számukra közvetíteni a látványt, de kreatív tevékenységre ritkán nyílik alkalmuk.

A beszélgetésekből körvonalazódó vágy az alkotás irányába terelte a közös munkát, hogy a képzőművészekkel közösen létrehozott művekkel hozzák közelebb a látássérültekhez a vizualitás számukra mágiikus és sokszor elérhetetlen világát. A művészek igyekeztek megismertetni őket munkamódszereikkel, az általuk használt vizuális nyelvvel. A látássérültek megtapasztalhatták az alkotás, a kiállítás és az ezekről való beszélgetés közösségteremtő erejét, egyfajta kiútként a társadalmi elszigeteltségből. Mindeközben ők bevezették az alkotókat a saját világukba, „látásmódjukba”, az érzékelésnek egy alternatív, ugyanakkor éppoly érvényes módját mutatva fel. Az együttműködés így kölcsönös érzékenyítéssé, egyfajta empatikus viszonyná vált, amelyben látók és nem látók ugyanúgy mélyebben láthattak önmagukba.

In their project, the artists proposed a co-operation in which sighted and visually impaired groups would work together to answer the question: What do we really see with?

During the development of the project – in cooperation with the *State Institute for the Blind* – an increasing number of important and resolute issues and goals were formulated and the participants got closer and closer to each other. According to shared experiences, the main problem of visually impaired people is not their physical disability, but the resulting isolation and the lack of real integration. The visual (and thus social) exclusion of the visually impaired causes undue burden on the life of the community. There are many adaptation techniques (fortunately, more and more museums and galleries use them) trying to convey the sight to the visually impaired, but they rarely have the opportunity to engage in creative activities.

The desire to create emerged from the conversations and channelled the collaboration towards creating artworks together and thus bringing the magical and often unattainable world of visuals closer to the visually impaired.

The artists tried to acquaint them with their working methods and their visual language. The visually impaired could experience the community-building power of creative work and exhibition, as a way out of social isolation. Meanwhile, they introduced the artists into their own world, “their way of seeing”, revealing an alternative, but equally valid way of perceiving. Collaboration thus became a mutual sensation, a kind of empathic relationship, in which both the blind and sighted could look deeper into themselves.

MŰVÉSZEK AZ OSZTÁLYTEREMBEN / ARTISTS IN CLASSROOMS

Lehet-e osztálytermi körülmények között motiválni a gyerekeket és előhívni a kreativitásukat?

Ez a T-Tudok Tudásmenedzsment és Oktatáskutató Központ Zrt. által felvetett kérdés volt a kiindulópontja a *Művészek az osztályteremben* projektnek. A T-Tudok számos külföldön alkalmazott modellt megvizsgált, mielőtt kifejlesztett egy olyan oktatási gyakorlatot, mely átültethető a magyar iskolai környezetbe is.

A kutatások szerint a tanulók általában azért nem motiváltak, mert gondolataikat nem hallgatják meg, ötleteiket nem veszik figyelembe a tanórákon. A gyermekük jövőjéért aggódó szülők hozzájuk hasonlóan csalódottak és kiábrándultak.

A T-Tudok hosszú távú hatásra törekedett azzal a projekttel – remélve, hogy nemcsak a gyerekek, de a tanárok és a döntéshozók tetszését is elnyeri az ötlet –, melyben művészeket hívtak meg a tantermekbe. A CAPP projekt részeként nyolc képzőművész csatlakozott hozzájuk 2017 márciusában, és az intenzív felkészülést követően a művészek a tanév végéig részt vettek különböző tantárgyak oktatásában. A gyerekek a 4-16 év közötti korosztályhoz tartoztak, felerészben súlyos halláskárosultak és sokan közülük hátrányos helyzetűek voltak.

A képzés arra a feltevésre épült, hogy a diákok jobban teljesítenek, ha figyelembe veszik a gondolataikat és élményeiket összekapcsolják a tananyaggal. A cél elérése érdekében a művészek együttműködtek az adott tantárgyat oktató pedagógussal. A projekt szándékosan nem művészeti képzést kívánt nyújtani a gyerekeknek, hanem kreatív gondolkodásmódot vitt be a diákok oktatásába. A folyamatban mindvégig a tanár maradt a kulcsfigura.

A művészek igyekeztek inspiráló tanulási környezetet teremteni, melynek keretében miniprojektet hoztak létre. Az óvodás csoportban egy komplett dinóbirodalmat építettek, az első osztályos diákok egy új kontinenst terveztek, a harmadikosok egy vadonatúj sportág szabályait dolgozták ki. Az ötödikesek egy új számítógépes játékot találtak ki és egy olyan 3D modellt készítettek, amelyet mások is kipróbálhattak; a hatodikosok egy üzletet rendeztek be, ahol matekpéldák megoldásával kedvezményt kaptak a vevők. A projektben résztvevő művészek és tanárok számos új tapasztalatot szereztek, miközben a diákok bevalottan élvezték a rendhagyó tanórákat.

Is it possible to motivate students and evoke their creative sides in classroom conditions?

The *Artists in Classrooms* project started with this question emerging from the T-Tudok Centre for Knowledge Management and Educational Research Inc. T-Tudok has examined several already working practices abroad and developed one idea to fit the Hungarian school environment.

Research has shown that students are undermotivated during lessons mainly because their own ideas are not taken into account, their voice in the classrooms are unheard. Parents who are concerned about their children's future are also disappointed and frustrated.

T-Tudok wanted to achieve a long-lasting effect with its project, making sure that not only the students, but the teachers and policy-makers also welcome the idea to bring artists into the classrooms. As a starting point eight visual artists joined their team in March 2017, and after an intensive preparation period, the artists landed in different classrooms to deal with different subjects until the end of academic year. The age of the students ranged between 4 and 16, and half of the students were having severe hearing difficulties and a lot of them came from disadvantaged backgrounds.

The basic assumption upon which the training was built is that students work better if their ideas receive attention and the students' experiences are employed to connect to the curriculum. To achieve this the artists worked on regular subjects in collaboration with the teacher of the given subject. Important to note, that the project deliberately avoided being an art training for the students, it rather aimed to bring in creative approaches to incorporate students. The teacher remained the key figure throughout the process.

The artists aimed to create inspiring learning environments and devised mini projects within the framework. In the kindergarten class, a complete dino land was built; the first grade students designed a new continent; the third grade students created a completely new sport with regulations; the fifth grade students developed a new IT game and made a 3D model that others could try; the six grade students built a shop where solving maths exercises provided advantages to the customers. The artists and teachers taking part in the project praised the opportunity to build new skills and students admittedly enjoyed the irregular lessons.

ÚSZÓ HÁZ / FLOATING HOUSE

Zsin Bence képzőművész elképzelése volt, hogy értelmükben akadályozott fiatalokkal és peremhelyzetű diákokkal tervezzen és építsen egy szimbolikus tárgyat, egy házat, együttműködve a szülőkkel, a helyiekkel, civil szervezetekkel, valamint a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának tanáraival és művészhallgatóival.

Az előkészületek, az építés és a végső rituális esemény során Zsin mindvégig az örökség, a hely, a közösség és a család fogalmát helyezte a középpontba, a társadalom peremére szorult gyermekek szemszögéből. Az *Úszó ház* ötletét azok a gyerekek adták, akik e mindentől távol eső térségben járnak iskolába, de nagy hatást tett rá a környékbeli elhagyatott bányatavak hangulata is. Ennek a szimbolikus tárgynak kellett egy helyet, egy saját otthonot találni. E szándékot beteljesítve bocsátották vízre a házat egy tó közepén; a szertartásban a helyi közösség és a gyerekek működtek közre.

A ház vízre engedését, 2017. június 3-át megelőző napon a művészek és a velük dolgozó gyerekek körbejárták a környező kis falvakat, ahol a gyerekek előadtak egy árnyjátékot és meghívták az ott lakókat a másnapi eseményre a tóhoz. A bábjáték erre a gyerekek által írt történetre épült: „Van egy ház, amelyik egy nap elhatározza, hogy világgá megy, hogy megkeresse az otthonát, és az éj sötétjében ragyogó kastéllyá változik, s az azt lakó árnyak így kintről is láthatóvá válnak, és elmesélik a ház történetét... A ház végül egy tó közepén talál otthonra.”

A ház vízre bocsátására az egyik Rucker-akna melletti tavon került sor az ott lakó gyerekek javaslatára. A környező hegyeket szegélyező kis tavak az egykori bányász kultúrára emlékeztetnek, valamint azokra a közösségekre, melyek azóta elvesztették munkájukat és identitásukat. A helyiek főztek és vendégül látták az ország minden pontjáról érkező látogatókat, otthonossá és barátságossá varázsolva a gyönyörű, ám elhagyatott tavat.

A fiatalokkal való közös munka egyik legfontosabb mozzanata az *otthon* fogalmáról való beszélgetés volt. Különbőféle házakat terveztek és rajzoltak, eldöntötték, melyiket építsék meg, és terveztek egy árnyjátékot is. A projekt másik fontos aspektusa a közösség összekovácsolása volt: főzzenek és együtt egyenek, miközben újtárra bocsátják a házat a tavon. A projektben 20 gyerek és szülei vettek részt, és mintegy százan jöttek el az eseményre.

Artist Bence Zsin's proposal was to design and build a symbolic object, a house, with mentally challenged young people and students coming from disadvantaged background in collaboration with their parents, local citizens, NGOs, professors and to-be artists from the Faculty of Music and Visual Arts of University of Pécs.

During the long preparation, construction and the final ritual event, Zsin aimed to reflect upon the ideas of *heritage, place, community, family* with an absolute focus on the underprivileged child's perspective. The idea of the *Floating House* emerged from those children who go to school in this remote area and was influenced by the atmosphere of the surrounding deserted mining lakes. This symbolic object needed a place, a home for itself. This recognition led to the ritual of letting the house sail to the middle of a lake. The ritual was carried out by the local community and children.

The day before 3 June 2017, when the house was set afloat, the creative team and the children they were working with went around the neighbouring tiny villages and the children presented a shadow puppet show and invited locals to the lake for the following day. The puppet show reflected the following storyline written by the children. "There is a house that one day decides to wander away to find its home and in the middle of the night it becomes like a lit up castle in which the inside shadows can be seen from the outside telling the story of the house... The house finally finds its place in the middle of a lake."

The event of setting the house afloat took place on one of the lakes near Rucker-akna, recommended by the children living in that area. The small lakes that mark the neighbouring hills remind us of the isolated mining culture and the communities who lost their jobs and identity. Locals were cooking and welcoming visitors from all around the country, making the beautiful but desolate lake warm and friendly, like a home.

One of the main focuses when working with young people was to talk about what home is. They designed and drew different houses, decided on the final one to be built, and designed a shadow puppet show as well. The other important aspect was to gather the community, to cook and to eat together and set the house free in the middle of the lake. The project involved 20 children and their parents and the event was attended by about 100 people.

SÁRKÁNY LEE / DRAGON LEE

A projekt helyszínén, Komlón számos peremhelyzetű társadalmi csoport él. A *Sárkány Lee* címet a művészek egy *Kolompár István* által írt képregényből kölcsönözték, aki a környéken született, tehetségét nem ismerték fel és fiatal felnőttként öngyilkos lett. A művészek helyi együttműködő partnere a komlói *Belső Tűz Egyesület* volt; az ő segítségével tudták felkutatni azokat a fiatalokat és felnőtteket, akik a szerzőhöz hasonlóan nehéz körülmények között élnek és javukra szolgálhatott a projektben való részvétel.

A közös munkát egy bábszínházi előadással kezdték, amelyben a színészek kínai árnyjáték technikával adták elő Sárkány Lee történetét a résztvevőknek. Céljuk az volt, hogy a fiatalokat közelebb hozzák a képregény sztorijához, és szemléltessék, hogy egy egyszerű történetből is lehet értelmes és különleges dolgot alkotni, mint például egy színházi előadást a saját életükről és álmaikról.

Az előadást egy kéthetes workshop előzte meg, amelyet a művészek vezettek zenészek és drámapedagógusok közreműködésével. A zene és a színház segítségével kritikai gondolkodásra és önreflexióra igyekeztek tanítani a résztvevőket, ami egyben elmélyítette a közösséghez tartozás érzését is. A közös munkából egy új darab született, amely részben megtartotta az eredeti képregény szövegét, de a történetet kiegészítették közösen kitalált ötletekkel is.

A darabot a komlói *Közösségek Háza* színháztermében állították színpadra. A bemutatóra a gyerekek meghívták a barátait, a családjukat és a tanáraikat, hogy megmutassák nekik is, mit értek el a kemény munkával. Az amatőr társulat telt ház előtt, profi módon adta elő a darabot. A közönség lelkesen fogadta az előadást, de különösen az a bátorság és nyitottság ragadta meg a nézőket, amellyel a gyerekek olyan érzékeny kérdésekhez nyúltak, mint a szegénység, a bűnözés és a társadalmi esélyek.

A színházi előadás létrehozása nemcsak a helyi résztvevők számára volt újdonság, de a művészeknek is, akik eredetileg képzőművészek. A komlói vasútállomás mellett egy graffiti is őrzi Sárkány Lee emlékét, melyet a művészek és a résztvevők közösen készítettek. A projektben 25 gyerek vett részt, a záróesemény, a színházi előadás hetvenöt néző előtt zajlott.

The project was located in Komló where a large number of vulnerable social groups live. The title of the project, *Dragon Lee* is borrowed from a cartoon story written by *István Kolompár*, a locally born person, who was never acknowledged and committed suicide as a young adult. The artists' local co-operating partner was the *Belső Tűz Egyesület (Inner Fire Association)* from Komló. With their help, the artists could reach young people and adults from similarly challenging social environment to the author of the original story and who could benefit from participating in the project.

The work started with a Chinese shadow-play by puppet artists, presenting *Dragon Lee's* story to the participants. The aim was to bring the participants closer to the cartoon story and demonstrate them that from such a simple storyline it is possible to create something meaningful and extraordinary, like a theatre piece about their own life and dreams.

This was achieved by a two-week workshop led by the artists and also several musicians and drama teachers got involved during the process. All activities were aimed at developing the participants' critical thinking and self-reflection with the help of music and drama – which could further increase their sense of community as well. A new play was born, keeping part of the original cartoon's text and mixing it with collaboratively devised ideas.

The final performance took place in the Community House's theatre. Friends, families and teachers were invited to see it and experience the children's achievements and hard work. The venue was full, the play was professionally made and delivered by the amateur group. The audience was thrilled not only about the performance itself, but about the brave choice and open approach to certain sensitive topics such as poverty, crime and social opportunities.

The creation of a theatre play was a first time experience not only for the local participants, but for the artists as well, who mostly work in the field of visual arts. In Komló, a graffiti next to the train station also keeps the memory of *Dragon Lee*, created by the participants and the artists together. The project involved 25 children and the final event, the theatre show was attended by about 75 people.

COLLABORATIVE
ARTS PARTNERSHIP
PROGRAMME

A Collaborative Arts Partnership Programme (CAPP) nemzetközi kulturális program (2015–2018) középpontjában az együttműködésen alapuló, társadalmilag elkötelezett, művészeti ágakon és kontextuson átívelő művészeti gyakorlat áll. A CAPP hálózatát kilenc partner alkotja, vezetője a Create, amely az együttműködésen alapuló projektek nemzeti fejlesztője Írországbán.

A CAPP résztvevői változatos hátterű, magas színvonalú művészeti projekteket támogató, dinamikus kulturális és művészeti intézmények. A partnerek: Agora Collective (Németország), Create (projektvezető, Írország), hablanerarte (Spanyolország), Heart of Glass St Helens (Egyesült Királyság), Kunsthalle Osnabrück (Németország), Live Art Development Agency (Egyesült Királyság), Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum (Magyarország), m-cult (Finnország) és Tate Liverpool (Egyesült Királyság).

A CAPP elsődleges célja, hogy szakmai fejlődési lehetőséget biztosítson azon művészek számára, akik elkötelezettek az együttműködésen alapuló művészeti gyakorlatok iránt, valamint elősegítse a nemzetközi munkakapcsolatok kialakítását, ösztönözve a mobilitást és tapasztalatcserét, miközben új közönséget teremt az együttműködésen alapuló projektek számára. A CAPP projekt különböző fázisai: helyi és nemzetközi képzési lehetőségek, rezidenciaprogramok, pályázati úton megvalósult projektek, az eredmények megismertetése, majd egy nagyszabású dublini (Írország) bemutató 2018-ban.

cappnetwork.com Az Európai Unió
Kreatív Európa programjának
társfinanszírozásával

Az Európai Bizottság produkciós támogatása nem jár együtt a tartalomért vállalt felelősséggel. A tartalom kizárólag a szerzők véleményét tükrözi és a Bizottság nem felelős a tartalom bármilyen egyéb célú felhasználásáért.

COLLABORATIVE
ARTS PARTNERSHIP
PROGRAMME

The Collaborative Arts Partnership Programme (CAPP) is a transnational cultural programme (2015–2018) focusing on the field of collaborative and socially engaged arts practice across artform and context. CAPP comprises a nine-organisation network, led by Create, the national development agency for collaborative arts in Ireland.

CAPP is a diverse range of dynamic cultural and artistic organisations supporting the development of artistic projects of excellence. Partners include: Agora Collective (Germany), Create lead partner (Ireland), hablanerarte (Spain), Heart of Glass St Helens (UK), Kunsthalle Osnabrück (Germany), Live Art Development Agency (UK), Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art (Hungary), m-cult (Finland), and Tate Liverpool (UK).

The overall goal of CAPP is to improve and open up opportunities for artists who are working collaboratively across Europe, by enhancing mobility and exchange whilst at the same time engaging new publics and audiences for collaborative practices. The different strands of the CAPP programme consist of national and international professional development opportunities, artist residencies, commissioned works, touring and dissemination, and a major showcase in Dublin (Ireland) 2018.

cappnetwork.com Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

LUDWIG
MÚZEUM

KORTÁRS
MŰVÉSZETI
MÚZEUM

Müpa Budapest | H1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

Tel: (+36 1) 555 3444 | info@ludwigmuseum.hu

ludwigmuseum.hu | facebook.com/ludwigmuseum | ludwigmuseum.blog.hu

A kiállítás nyitva | The exhibition is open 2018.01.31. – 2018.03.18.

Kedd–vasárnap | Tuesday–Sunday, 10.00–20.00

Hétfőn zárva | Closed on Mondays.

COLLABORATIVE
ARTS PARTNERSHIP
PROGRAMME

Az Európai Unió
Kreatív Európa programjának
társfinanszírozásával

nka

Nemzeti Kulturális Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

müpa
Budapest

OBSERVER